

KARIN LEDNICKÁ

TŘETÍ DÍL

ŠIKMÝ KOSTEL

románová kronika ztraceného města

léta 1945–1961

KARIN LEDNICKÁ

TŘETÍ DÍL

ŠIKMÝ
KOSTEL

románová kronika ztraceného města,
léta 1945–1961

BÍLÁ VRÁNA
NAKLADATELSTVÍ

Copyright © Karin Lednická, 2024

ISBN: 978-80-88362-16-6

**Tuto knihu věnuji lidem,
které nacionalismus, nacismus a komunismus
připravily o život, domov, kořeny a důstojnost.**

PROLOG

Červen 1945

Halka zamyšleně pozoruje procesí svatebčanů, kteří postupně mizí v kostelních dveřích. Ona půjde podle zvyku jako poslední, a tak stojí opodál, v půli cesty mezi kostelem a bílou školou, a čeká na svou velkou chvíli, kdy ji tatínek odvede k oltáři a předá Kazikovi.

Stále cítí na čele dotek ruky. Maminka jí před chvílí požehнала a samým dojetím ze sebe dokázala vypravit pouze zajímavé: „Děvuško moja zlatá.“ Pak už jen zamžikala, aby zahnala slzy, a odešla zavěšená do svého prvorozeného syna. Vytvořili nanejvýš nesourodou dvojici: zatímco Leon představoval zpodobnění elegance a sebejistoty, Barka vedle něj kráčela malá, přihrbená a kulatá, oděná do stejných šatů, jaké nosí do kostela už několik roků, kolébající se na oteklých nohách a s krupičkou potu na čele. S očima lesklýma. S kapesníčkem v ruce. Na otírání potu i slz.

I Halce je horko, jistě i proto, že nerozumně zůstala stát v pruhu slunečního světla, kam nedosahuje milosrdný stín vrhaný průčelím kostela. Červnový den nabízí dokonalý obrázek právě započatého léta: už teď o desáté slunce žhne, zatímco laskavý vítr ten žár zmírňuje a ševelí listy stromů ve farské zahradě.

„Už je čas,“ dolehnou k ní tatínkova slova.

Letmo se usměje, přikývne a s dojetím přijme neohrabaně nabídnuté rámě.

Do nosu jí zavane odér naftalínu z tatínkova obleku. Maminka sice sako i kalhoty vyvěsila na zápraží, aby přes noc větraly, ale to zjevně nestačilo. Kuličky proti molům vyhrály soubor s čerstvým povětrím červnové noci.

I tatínkův naftalínem páchnoucí oblek dnes Halku dojíká.

Spěch, v němž na její přání svatbu uspořádali, nedopřál nikomu z hostů, aby si k této příležitosti opatřil slavnostní oblečení. Všichni museli sáhnout do svých válkou prořídých šatníků nebo zajít s prosíkem k sousedům a známým. V tomto ohledu měl Leon výhodu – úlohu sestřina svědka vykoná v obleku zapůjčeném od bývalého kolegy, pro něhož byla livrej donedávna pracovním oděvem při službě na zámku.

Koneckonců i Halka sama má na sobě vypůjčené šaty.

Mohla mít ušité od Olgy, ale sestřinu nabídku odmítla. Jednak se jí z jakéhosi neuchopitelného důvodu protivila představa, že by se vdávala v saténu původně určeném pro Ženčinu svatbu se Štěpánem. A krom toho se ukázalo, že sedm roků uvěznění v horní přihrádce skříně proměnilo druhdy bělostnou látku do našedlé zažloutlosti. „No jo, leželo to tam dlouho,“ přejížděla Olga prsty po zbarvených okrajích látky a rozladěně mhouřila čelo. „Tak si trhni nohou,“ mračila se ještě víc, nepokrytě uražená, když Halka poděkovala za nabídku a řekla, že si šaty raději vypůjčí.

Mohla Olgu zahrnout výmluvami, že nemá dostatek času na zkoušení, mohla se vymluvit na cokoli jiného, ale rozhodla se nevysvětlovat vůbec nic. Stejně by to bylo zbytečné. To přece všichni vědí, že Olze se nic vysvětlit nedá. Než aby Halka marnila čas vyčerpávajícím hašteřením se sestrou, raději využila jiné nabídky: zajela si do Životic pro šaty, které už jednou svatební byly. Před dvanácti lety se v nich vdávala sousedka Zaleských, jejíž muž byl loni v srpnu také zastřelen při gestapácké razii. Věnovala šaty Halce se slovy, že se už na ně nechce dívat – že

ji každé otevření skříně bolí, protože přivolává vzpomínku na toho, koho si v nich brala. Koho viděla klesnout k zemi a koho pak nakládala na povoz, když odváželi mrtvé.

A koho příští neděli bude konečně moci se vši důstojností pohřbit.

K uctění památky šestatřiceti zastřelených mužů se v Životicích chystá velkolepá tryzna s dlouhým procesím. Nebýt dnešní svatby, i Halka by za týden kráčela v průvodu družiček, oděná do oněch vypůjčených šatů. Jenomže dnes je v těch šatech za nevěstu. Takovýto oblouk se jí zamlouvá: od zlého k dobrému, namísto pohřbu svatba.

Nemůže se smutečního procesí zúčastnit, protože za týden už bude vdaná žena. I přesto ji nabídka účasti hřeje: představuje totiž důkaz, že svět nepochybuje o její předsvatební nevinosti, nedotčenosti, čistotě. Průvod družiček je vyhrazen pro neprovdané dívky, panny. Za kterou ji všichni zjevně mají.

Jediná živá duše neví, že do svazku manželského nevstupuje neposkvrněná.

Ovšem... nevyřčená pravda je vlastně lež.

A na Halce teď je, aby se s tou lží dokázala vypořádat.

Není to snadné. Nalhávat cosi lidem je mnohem snazší než lhát sama sobě. Vzpomínka na Volodu ji tíží překvapivě málo, snad i proto, že ji v posledních týdnech převážily jiné výčitky. Trápila se přemítáním, jestli je horší přímá lež, nebo zamlčená pravda. Občas se odvážila k úvaze, co by se stalo, kdyby někomu o Volodovi řekla. Jak by zareagoval Kazik, kdyby se dozvěděl, že ji nebude mít první? Co by to udělalo s jejich manželstvím? Jak by přijal uvědomění, proč na svatbu tolik spěchala?

A... dobrý Bože, jak by to všechno bylo, kdyby se ukázalo, že čeká dítě?

Jakmile Halčiny úvahy dospěly do tohoto bodu, otrásla se hrůzou. Kazik je dobrý, ale nemůže od něj ani v úvahách žádat, aby žil s vědomím, že vychovává cizí dítě.

Možná by to pro ni udělal, ale trápil by se, to je jisté.

Ne, Kazikovi to opravdu říct nemůže.

PROLOG

Zvažovala i možnost, že by ulevila svému svědomí tím, že se svěří někomu jinému. Zdánlivě spásný nápad vzápětí smetla námitka, že tím by se vůči Kazikovi dopustila dvojnásobné zrady. Copak by mohla zamlčet pravdu nejdůležitějšímu člověku svého života, a kvůli vlastnímu prospěchu se o ni podělit s někým jiným?

Leon nebo Ženka by ji dozajista neodsoudili, ale říct to nemůže ani jim.

A nakonec zavrhla i pana faráře, protože se začala obávat už jen pouhého vyřčení té věci.

Přítmí zpovědnice na tom nedokázalo nic změnit. Jen se přikrčila, když ji farář po skončení ohlášek vybídl ke zpovědi, která je součástí příprav na uzavření sňatku. Halka už ani pořádně neví, co tam namísto pravdy napovídala, ale od té doby je ve stavu blízkém zbláznění. Vědomé zamlčení hříchu, svatokrádežné přijetí svatého přijímání, neplatnost zpovědi, znevážení svazku manželského... Všechny ty hrozné věci jí kolotají hlavou, zamořují duši dehtem strachu a ona si připadá směšná, tak trapně směšná, když se snaží zástup svých provinění zastříť pozvánkou do průvodu družiček.

Upíná se k útěšné naději, že jakmile rozruchy související se svatbou ustanou a život vpluje do toku normálních dnů, pomine i tento nesnesitelný stav mysli.

Ano. Musí vydržet tyhle krušné dny.

Neužírat se myšlenkou, že zrovna svatební den je ze všech nejkrušnější.

Vydržet, unést své vlastní lži, ve kterých se rozhodla žít.

Zavěsí se do Ludwika a nechá se jím odvést k oltáři, aby ji tam předal Kazikovi.

„Potřebuju si pro něco odskočit,“ řekne Leon, když minou radnici a zůstanou stát na kraji Zámecké ulice, aby nechali přejet kolonu sovětských automobilů. Jde společně se čtyřmi dalšími svatebčany, kteří se od starého kostela nemohli na veselku

svězt bryčkou, protože už se na ni nevešli. A poněvadž je krásně a oni mají zdravé mladé nohy, pohrdli tramvají a vydali se do Ráje procházkou.

„Jak dlouho ti to bude trvat?“ zajímá se Wojtek.

„Chvilku. Ale nečekejte na mě, doběhnu vás,“ kývne Leon bradou směrem k cíli cesty, tedy k rájskému statku ženichových rodičů.

„Půjdu s tebou,“ řekne Beata a v hlase má prosbu.

Leon zaváhá. Původně měl v úmyslu jenom doběhnout k domu pro služebnictvo, vyzvednout tam připravený svatební dar a zkratkou přes park se znovu připojit k ostatním. Beatiny kramfleky ho zdrží. A ve dvojici budou nápadnější.

Jenomže když se Beatě podívá do očí, vidí úpěnlivost.

„Tak pojd,“ vzdá se bez dalšího přemlouvání.

Nepoznává ji. Uplynulé týdny ji připravily o všechno, čeho si na ní tolik považoval: její obdivuhodná pragmatičnost, tak neženská, ustoupila ryze ženské plačtivosti, ustrašenosti. Lpí na něm, dožaduje se jeho přítomnosti, což dříve taky nedělávala. „Co teď s námi bude?“ ptá se ho stále častěji a on ji s rostoucí podrážděností odbývá: „Jak to mám vědět?“

Přestáli už období působnosti národního správce, toho panáka v nepadnoucím saku s vybolenými lokty, který společně se svými pomocníky vnesl do jejich života věty plné soudruhů, lidovlády a nové doby. Z úst těch lidí dokonce i sousloví poctivá práce znělo Leonovi jaksi znepokojivě. Když se odvážil protestovat proti tomu, že nákladní vozy odvázející sutiny ze spáleniště zbytečně rozrývají trávník, národní správce ho jen odmávl rukou: „Takové časy už skončily, aby jediný člověk mohl všem ostatním sobecky mluvit do práce. Dobře vám radím: upusťte od starých zvyků. Pro svůj vlastní prospěch si co nejrychleji zvykněte, že všechna rozhodnutí se musí řídit prospěchem celku. Hleďte si těch svých keříků a buďte rád, že tady vůbec můžete zůstat.“

Ano, dovolili mu zůstat, ale ani na okamžik ho nenechávali na pochybách, že mu tím prokazují nebývalou laskavost. Dál

tedy Leon s Beatou obývali cimříčku v horním patře domu pro služebnictvo a společnými silami udržovali zahradu v alespoň trochu přijatelném stavu.

At už má národní správce se zámekem v úmyslu cokoli, ubezpečoval se Leon neustále, přece nenechá okolní park zpustnout. Jaký prospěch by z toho měli? Jaký prospěch by z toho měl ten jejich *celek*?

Mírná úleva nastala, když správcovského burana vystřídal předseda zajišťovací komise Státního památkového ústavu, člověk od pohledu vzdělanější, kultivovanější. Jeho úkolem bylo pořídit soupis veškerých konfiskovaných předmětů, které zůstaly v zámku, a následně je přemístit do prozatímních sbírek, jež zřídili v pivovarské sladovně, v průmyslové škole a v rájském zámku, který válka zanechala v mnohem lepším stavu než Solcu.

S vyklízením a vyhotovováním seznamů vypomáhala část bývalých sloužících – koneckonců byli to oni, kdo se v zámeckém inventáři vyznal mnohem lépe než členové komise. Nikdo z nich samozřejmě ani slůvkem nenaznačil, že významná část cenností, které mladý pan Larisch nestačil odvézt, zůstala z jeho příkazu ukryta pod strmým schodištěm vedoucím k hrobce v nejdlehlší části zámeckého parku.

Jo, to byly zlaté časy, když ještě Larischovi sídlili na Solce!

Zato teď... Škoda mluvit.

Ale třeba se tahle zběsilá poválečná doba přežene a nebude tak zle, jak to v současnosti vypadá. Naděje umírá poslední, říkali si Leon s Beatou celé týdny. Nejlepší bude dělat dál svou práci, snažit se zachránit to málo, co se zachránit dá, a raději moc nepřemýšlet.

A nevzpomínat, přidával si k tomu Leon, aby ho znovu nezahltl pocit zmaru.

Je třeba přijmout krušnou realitu těchto dní. Zatnout zuby a snažit se nevidět, jak chrchlající pragovky odvázejí ze zámku ledabyle zabalený vzácný inventář. Přehlížet otlučené rámy obrazů a škrábance na intarzovaném nábytku.

Snad se v budoucnu naskytne příležitost, jak napravit škody způsobené těmi nastolovateli nových pořádků.

Na rozdíl od mnohých jiných Leonovi vůbec nepřišlo na mysl, že by si ze zabavovaného inventáře cokoli vzal, byť jen drobnost na památku. Neodsuzoval však, jestliže to uměřeným způsobem udělali jiní: jen se pousmál, když viděl, jak si bývalý kolega odnáší z promenády u kurtů zapomenutou tenisovou raketu. Budiž ti přáno, pomyslel si.

Pro něj byla dostatečným propojením se starými dobrými časy tapisérie s loveckým výjevem, kterou mu Larischovi darovali za dvacet let služby. A také pracovní průkaz, v němž stálo, že Herr Leon Pospisil jest pro říšský válečný průmysl osobou nepostradatelnou. Možná vděčí Hansimu Larischovi za život, když díky jeho velkodušnosti nemusel narukovat do wehrmachtu. A nebyl zdaleka jediný, komu takto pan hrabě podal pomocnou ruku!

Leona při tom pomyšlení pokaždé zaplaví vlna vděku. I proto na Solce zůstává, i proto se upíná k naději na obrat k lepšímu, proto doufá v možnost nápravy věcí, jakmile poválečný chaos ustane. Ve svém počínání se pohybuje v úzké výseči mezi tím, co mu dovolují noví vládcí, a tím, co by mu schválil bývalý pán. Jen jedinou výjimku si v tomto ohledu dovolil: vyryl ze záhonu keřík bílých růží, které chce Halce věnovat jako svatební dar.

A vlastně... možná by s tím Hansi souhlasil, uměl být velkorysý.

Více než kdo jiný měl pochopení pro rodinné tradice.

Tak si to Leon sám pro sebe ospravedlnil.

Proto se teď oddělil od skupiny svatebčanů, aby keřík vyzvedl z úkrytu ve sklepení domu pro služebnictvo.

„Pojď,“ pokyne Beatě a pak už spodní branou vstupují do zámeckého parku. Berou to obloukem, aby minuli vyhořelou budovu i případné členy komise, kteří by se mohli začít vypyávat, proč se potloukají zámeckou zahradou ve svátečním oblečení, když si nahlásili volno kvůli účasti na svatbě.

PROLOG

S pečlivě zabaleným keříkem plným květů se o necelou půlhodinu později potajmu vykradou východní branou a zamíří dál na východ, k Ráji.

Snad květinami Halku potěší.

Když se ti dva u zámku oddělili, Bogdan se za nimi dvakrát ohlédl: oči měl zkoumavě přimhouřené a rty soustředěním sevřené, jako by se alespoň takto zpovzdálí chtěl dobrat toho, co si o nich má myslet. Nemůže si pomoci, ale nabubřelost Leonova zámeckého obleku i paničkovská odtažitost Beatina vystupování ho prostě štve. Ne že by něco zlého udělali nebo řekli, vůbec ne. Iritují ho jaksi z podstaty, už jen tím, že jsou takoví, jací jsou. Odrodilci.

Ano, to je ono – odrodilci! Leon jednoznačně; vždyť i jeho mama o něm říká, že zpanštl. O Beatě ví Bogdan jenom tolik, že sloužila u Larischů na zámku jako komorná. Jenomže je skoro jisté, že se taky narodila do chalupy někde tady kolem – jak jinak by ke službě na soleckém zámku přišla? No a tím pádem se taky odrodila prostředím, ze kterého vzešla. Lidi dneska často zapomínají, jak je důležité být si vědom svého původu a vnímat vlastní kořeny. Až příliš lehce se jich vzdávají – a podle toho svět taky vypadá.

Jestli Bogdanovi otec něco předal, bylo to právě tohle: člověk musí mít až do konce svých dní na zřeteli, kým je a odkud přišel. A nikdy se tomu nezpronevěřit.

Bogdan je přesvědčen, že v plnění tohoto úkolu obstál.

Zaplatil cenu, kterou bylo třeba zaplatit, a je připraven přinášet oběti dál. Nezkřivit hřbet, nezaprotat se. Koneckonců, jak by taky mohl, když se poslední dobou zase dějí věci, při kterých mu vře krev v žilách?

Ačkoli bylo dohodnuto, že až do vyřešení národnostní otázky zůstane celé Záolží obsazeno sovětskou armádou, Češi se chovají, jako by už měli ruku v rukávě. Znovu začínají útočit na polskost na Těšínsku! Už zase si jdou tvrdě za svým, a tentokrát

si počínají ještě nehorázněji než kdykoli dřív. Strhávají polské vlajky, které si lidi po osvobození vyvěsili. Zakázali taky nosit stužky v polských barvách – prý je na československém území dovolena jenom trikolóra!

Už tohle byla hanebnost do nebe volající. Jenomže oni se tím zjevně pouze dostávali do ráže. Od té doby neustále přitvrzují, a teď už si dokonce někteří troufli označit Poláky za beckovské okupanty a fašistické živly. Svině. A přitom jsou to oni, kdo na úřadech zakazuje používání polštiny.

Oni, zrovna oni mají co mluvit o fašitech! Vždyť v čích šlépějích jdou? Kdo přišel před pár roky s přesně takovýmhle zákazem? Nácci! Těm taky polština nešla pod nos. A teď jako by se vrátil čas: Češi stejně jako Němci zakazují většinu obyvatelstva používat rodný jazyk.

A k dovršení vši absurdity někteří navrhují, že by polští volkslistaři měli nosit bílou pásku s písmenem N a být zařazeni do německého odsunu.

Bogdan se supivě nadechne a v zařaté čelisti mu zacuká. Neměl by na to myslet v den svatby, ale pomoci si nedokáže. Pokusí se zahnat vzlínající rozmrzelost kopnutím do kusu uhlí, který se válí na cestě, čímž k sobě přivolá Wojtkovu pozornost.

„Co je?“

„Nic.“

„Neříkej, že pro nic za nic kopeš do uhlí.“

Bogdan se do Wojtka zabodne pohledem a odfrkne: „Pro nic za nic ne.“

„Tak proč?“

Co mu má odpovědět? Že už zase nechal myšlenky rozběhnout špatným směrem? Že je prostě nedokázal zastavit, protože je toho všeho nespravedlivého svinstva plný? Že se tím dusí?

Nemá smysl se teď pouštět do debaty. Za slabou hodinku budou v cíli cesty. Sotva by se při rozmluvě začali čehosi kloudného dobírat, už by museli skončit. Darmo by přišli na veselku rozčilení a nejspíš by si tím vysloužili vyčítavé pohledy ostatních svatebčanů. A navíc je tady Ženka. Jejím uším taková rozmluva

PROLOG

nepřísluší. Je divná, odjakživa Bogdanovi připadala divná. Taky se odrodila. Taky si hrála na něco, čím není.

Nakonec je to jediný Wojtek, kdo z Pospíšilovic rodiny za něco stojí.

S touto úvahou se Bogdan uvolí k odpovědi: „Protože mě všechno štve.“

Možná doufal, že se Wojtek spokojí s těmito čtyřmi úsečnými slovy. Doufal marně.

„Ale proč prosím tebe?“ diví se Wojtek. „Jdeš na svatbu svojí sestřenice. Slunko svítí a hostina bude z bravka, co ho načerno zabili. To pro tebe není dost důvodů k radosti?“

Bogdanovu tvář zkřiví úšklebek a v očích se mu objeví pohrdání. „Jo, i takhle se to dá brát. Jasně že jo. Když si člověk nevidí dál než na špičku nosu.“

Wojtek zůstane zaraženě stát. „Ty se chceš hádat, Bogdane?“

„Ne. Ty jsi začal.“

„S čím jsem začal?“

„S vyptáváním.“

„Ptal jsem se akorát na to, proč kopeš do uhlí. Nic víc.“

„A líp bys udělal, kdyby ses neptal vůbec.“

„No tak já už se neptám,“ vysune Wojtek bradu. „Ale náladu si od tebe zkazít nenechám. Vdává se mi sestra, víš?“

„Vím,“ štěkne Bogdan nasupeně, protože se mu k té očitosti nechce vyjadřovat. Dráždí ho Wojtkova prvoplánová radostnost, ta dětinská ochota upřednostnit malé radosti před velkými starostmi, ta krátkozrakost, v níž okamžitý prospěch převažuje nad vyššími cíli.

Vždyť i tata, dobrý a nezlomný tata, který za polskou věc hrdinně položil život, o tomhleto tolikrát mluvil! Snad tisíckrát se rozlítl na Ludwikovu ústupnost, chameleonství, ohýbání hřbetu. No a Wojtek se holt potatil.

Jenomže kdyby byli všichni takoví lhotejní, kam by svět přišel?

Bogdan je odhodlán dál nést a naplňovat odkaz svého otce – kromě tisíce jiných důvodů i proto, aby svou nečinností

nepošpinil jeho památku. Kdyby se teď přizpůsobil nebo umlkl, zkrátka kdyby zlhostejněl a ustal ve spravedlivém boji, veskeré dřívější oběti by se staly zbytečnými.

A že těch obětí jeho rodina nepřinesla málo! Tata je mrtvý; nikdy se už nedozvěděli, co s ním Němci provedli. Kde ho dali do země. Tolik lpěl na rodné půdě, tolik pro ni vytrpěl! A nakonec v ní ani nemohl spočinout.

Jistě i proto je teď mama taková, jaká je. Polomrtvá, tak Bogdanovi připadá. Celé dny vysedává na lavičce před domem a hledí kamsi před sebe. Jenom občas vstane a zajde do stáje nebo do stodoly, ale i tam akorát stojí a hledí. U stolu už s ostatními nesedává, a když jí Anuška přinese něco k snědku, talíř obvykle zůstane ležet vedle ní, netknutý, plný. „Sami máte málo,“ říkává nesmyslně, když jídlo strká Anušce zpátky.

A ta pak přichází zpátky do kuchyně, chrstá nesněženou polívku zpátky do hrnce, ruce se jí chvějí rozrušením a ramena pláčem. Brečí ale potichu, jenom vylívá slzy z očí. A mluví ještě míň než dřív. Za celý den si vystačí s deseti slovy.

Robotu v domácnosti i v hospodářství ale zastane i za mamu, to se zase musí nechat. Jako by tu zasmušilou nemluvnost chtěla vynahradit přičinlivostí, horlivostí. S motykou na poli mu onehda připomínala mašinu: přihrnovala půdu na čerstvě vzešlé brambory s takovou vehemencí, že měla hotovo za kratší dobu, než když stejnou práci dělávala s mamou. Zeleninu do polívky krájí zuřivě, až jí cop nadskakuje. A když zametá, je lepší odejít z baráku, protože fortelné tahy koštětem víří oblaka prachu.

Henryk kolem svojí ženy našlapuje po špičkách; i mezi nimi je teď všecho jinak než dřív. Bogdan si dobře pamatuje, jak se k sobě v jednom kuse tulili, jak kolem sebe ani na apelplacu nedokázali projít bez nějakého cukrbliku nebo doteku. Teda když k němu dostali příležitost, samozřejmě.

Teď už to nedělají. Těžko říct, jestli je to kvůli Tomaszkovi, nebo něčemu jinému. V těchhle věcech se Bogdan nevyzná. Sám neví, jak by se zachoval, kdyby někdo ukradl děcko jemu.

PROLOG

Pátral by, jak chce Anuška? Nebo by se pátráním nechtěl zbytečně drásat, jak o tom se zařatou odmítavostí mluví Henryk?

Doma je teď funusově. Těžko se v tom dýchá.

Jeden by řekl, že je přestálé utrpení v lágru semkne. Stal se pravý opak.

Bogdan si povzdechne a pokusí se přivést myšlenky zpět do přítomnosti. Jde mu to ztuha. Ví, že by se měl přemoct, alespoň pro dnešek potlačit rozladění a kvůli Halce a Kazikovi předstírat, že je veselý svatebčan. Má je oba rád. Halka je dobrá děvucha, pracovitá, tichá. A ten její Kazik vypadá jako rovný chlap. Polák.

Tak. Kvůli těm dvěma je třeba se zvetit.

Bogdan se zhluboka nadechne a přidá do kroku.

Ale teprve zahoukání vlaku z nedalekého nádraží ho přene-se zcela zpátky do reality.

Nesnáší to tady.

Z duše to tady nesnáší.

Kdyby bylo na ní, šla by jinudy. Třeba i oklikou. Vyhnula by se tomu pitomému nádraží a nemusela by poslouchat ten pitomý vlak.

A nepřipadala by si sama jako pitomec, který ani po šesti a půl letech neumí projít kolem nádraží bez staženého hrdla. Jeden by čekal, že úzkost poleví, převálcována tolika jinými událostmi, ale ne. Naopak se to zhoršuje.

Ten cihlový barák se v její mysli přetavil ve zhmotnění všeho špatného, co se za poslední roky událo. Tady to začalo, tady se její život zlomil; nebýt Štěpánova vynuceného odsunu, sotva by teď byla takhle rozsekaná.

Odstavná kolej, devátý vagon.

Blbeček s páskou přes rukáv a s puškou, který si umí vychutnat čerstvě nabytou pravomoc.

A pak už jenom smršť vjemů: vozík, Wojtek, modré šaty, gramofon, opuštená dílna, šicí stroje, látky, zboží... Štěpánovy dopisy, na které nikdy nedostal odpověď. Szczezan. Julinka. Werner.

Maminčina nemoc. Válka, mír. Naděje na nový život, kterou rozmetal vybombardovaný dům tetičky Julky. Halčina svatba.

Bože!

Copak je vůbec možné vměstnat tohle všechno do hlavy?

Jak má v tomhle stavu naprostého zahlcení začít směřovat svůj život aspoň trochu vytyčeným směrem? Neplácát se v tom tolik, netopit se v možnostech?

Nejde to.

Tak moc by chtěla, ale nejde jí to. Svou budoucností si byla naposledy jistá, když jela za tetičkou Julkou do Ostravy. Od té doby neví nic.

Každá událost uplynulých šesti let a devíti měsíců představuje pro Ženku nepřehlednou změť provázaných témat, kterou v sobě zkrátka nedokáže uspořádat. Kdykoli se o to pokusí, její život se promění v šachy, její mysl začne okamžitě chrlit další a další alternativy, nad kterými se ani nemá čas zamyslet, protože vzápětí jí vytane zase nějaká další a krkolomnější, kristepane, někdy má opravdu pocit, že jí z toho musí prasknout hlava nebo že v příštím okamžiku zešílí.

Připadá si jako zvíře zahnané do kouta: bezmocné, bezradné.

A všechny nevyřešené záležitosti na ni poštekávají jako neodbytné šelmy: Tak co se mnou uděláš? A co se mnou? A jak vyřešíš mě?

Štěpán, Szczepan, Werner. Julinka, tata, mama.

„Děvuško moja,“ říkává jí maminka pokaždé, když si všimne, že prostřední dcera přerušila práci a ustarané se zahleděla do prázdna. „Ty už zase nad čímsi špekuluješ, co?“

Říká to s lehkou, dobromyslnou výtkou v hlase a Ženka ví, že na maminčiných slovech je kus pravdy. Ano, nejspíš všechno zbytečně překombinovává a dělá si věci složitější, než by bylo zdrávo. Ale byla to snad její volba?

Kdyby si mohla vybrat – nejen pro toto období, ale tak nějak celkově –, dala by přednost životu v přímce, jaký vedou všichni kolem ní: procházela by každým dnem od rána k večeru, od práce k práci, od jídla k jídlu. Brala by věci, jak přicházejí, a večer

by padla únavou. Nepřevalovala by se dlouhé hodiny s hlavou plnou starostí.

Jenomže tohle ona neumí; nikdy to neuměla.

Kupodivu nepomáhá ani to, že její současný život k takovému prostému uspořádání přímo nabádá. Po odchodu od Szczepana se vzhledem k maminčině nemoci stala paní domu, musí zastat veškeré povinnosti i péči o Julinku a občas neví, kam dřív skočit.

Většinu času neví, kam dřív skočit.

Jenomže domácí práce zaměstnají ruce, ne mysl. A tak Ženčinou hlavou víří pořád dokola stejné úvahy:

Má napsat Wernerovi, nebo ne? Co se stane, když mu napíše? Co se stane, když on pak napíše jí? Zaujal by takový dopis cenzora? Mohli by ji pak kvůli takovému dopisu nějak popotahovat? Nařknout z kolaborace? Hrozil by jí kvůli tomu odsun nebo vězení?

A když už jsme u všelijakých hrozeb: může si od Leona vzít zpátky ty německé gramofonové desky? Může, nebo je i tohle v dnešních časech nebezpečné? No jo, ale když si je nevezme, co jí pak po Wernerovi zůstane? Jedna fotka? Jedna jediná fotka po tom všem?

Co je větší riziko: napsat mu, nebo si vzít ty desky?

Co má proboha dělat?

Neví, rozhodnout se nedokáže, poradit se nemá s kým.

A protože se nedokáže ničeho dobrat, je rozmrzelá a v té rozmrzelosti se pak na mamu podrážděně utrhuje, když se jí chuděra churavá odváží něco říct. Třeba navrhnout, že by se Ženka měla sebrat a odjet do Brna. Navštívit Štěpánův krám, zjistit, jak se věci mají.

Tyhle maminy promluvy jsou však pro Ženku jako rudý hadr. Mama je čistá duše, myslí to dobře, jenomže nic nechápe a nejspíš nikdy nepochopí. Co jí má na to Ženka říct? Jak jí má vysvětlit, že cesta do Brna si žádá odvalu, kterou ona v sobě zkrátka nemá? Protože... co by tam Štěpánovi vykládala? No? Že zařízení jejich bývalého obchodu nechala napospas těm, kteří

přišli po nich? Že mu nenapsala, protože se svoji hloupou chybou prostě styděla přiznat? Ani do očí by se mu nejspíš neodvážila podívat.

A to ještě pořád není všechno. Mnohem více se bojí něčeho jiného. Zjištění, jaký život teď Štěpán vede.

Sotva se dá předpokládat, že celou tu dobu zůstal sám, že?

Mladý krásný chlap. Jistě úspěšný, když si dokázal zařídit v novém městě živnost a udržet ji po celou válku. Jaká je pravděpodobnost, že si nezaložil rodinu? Že z něho dneska není šťastný manžel, hrdý otec?

Mizivá.

A přece se Ženka občas nedokáže ovládnout a nechá svou mysl zatoulat k představě, v níž se se Štěpánem setkává a on je nezadaný, bezdětný, šťastný, že ji vidí, všechno jí odpustí, políbí ji, obejmě ji a...

A pak už se zase Ženčiny myšlenky řítí a ona se v nich topí a nakonec si vyčítá, že je zavčasu nezastavila. Jako pokaždé.

Ach jo.

No ale taky je docela dobře možné, že se tím bezcílným přemítáním o chimérách jenom podvědomě vyhýbá jiným úvahám, které jsou mnohem akutnější a volají po rychlém řešení. Jako například kde sežene léky pro maminku, než jí na začátku září dojdou. Nebo kde v sobě vydoluje odhodlání k tomu, aby si nechala úředně posvětit konec manželství se Szczepanem.

Samé starosti zkrátka. No nic, pro dnešek už se je všechny pokusí vystrnadit z hlavy. Jde přece na veselku své sestry!

Napře všchnu vůli, aby přimkla myšlenky k Halce, ale další zahoukání vlaku ji stejně znovu palčivě píchne v břiše.

Už aby od toho pitomého nádraží byli co nejdál!

Wojtkovi neujde, že Ženka výrazně přidala do kroku.

Netuší, co jí zase přeletělo přes nos. Poslední dobou je to s ní pořád nahoru dolů, jednou se vlídně usmívá, podruhé kamsi nepřítomně hledí, potřetí se zlobí kvůli malichernostem.

A teď holt do svého repertoáru přidala ostrou chůzi. Vypadá jako člověk, co zaspal a spěchá na šichtu. Akorát že ji nebouchá do nohy baňok s meltou. Jí se kolem lýtek omotává sukně a po kamenech na cestě se jí krkolomně smýkají kramfleky.

„Ať se nepřerazíš,“ řekne Wojtek Ženčiným modrým zádům a snaží se, aby to znělo dobromyslně. Aby do těch slov prosákl úsměv z jeho rtů, který sestra vidět nemůže.

„Neměj strach,“ ucedí Ženka přes modré rameno odpověď, v níž není dobromyslnosti ani špetka.

„Nemám,“ ztvrdnou Wojtkovi rysy a zlostně semkne rty. Co to s těmi dvěma je? Bogdan ho sekýruje, sestra se s ním skoro nebaví. A to jdou na veselku, měli by se radovat a kráčet se smíchem na rtech! Ovšem z jejich zakaboněných výrazů by mohl náhodný kolemjdoucí usoudit, že jdou spíš z funusu.

Nechápe to.

No ona je to ale nakonec každého volba, jak si dnešní časy pro sebe přebere, že?

Wojtek má jasno: ani na okamžik ho nenapadne, že by se měl chmuřit. Vlastně občas ano, to si musí přiznat, ale veškeré strachy vzápětí rozežene to ostatní, to dobré, co převažuje. Co on sám tak vděčně následuje a na čem se ochotně podílí. Vždyť většina současného dění bobtná nadějemi, příslibem!

Proč by měl jako tihle dva podléhat škarohlídství a zbytečně se užírat představami, co všechno se může pokazit? Kolik sil takový postoj člověku zbytečně ubírá!

Není hluchý, aby k němu nedoputovaly řeči o hrozícím odsunu volkslistařů nebo o znovu rozdmýchávaných národnostních rozepřích. Někdy na něj z toho taky dolehne strach, ne že ne. Ale má se v takových slabých chvílkách o co opřít. Na rozdíl od mamy, která pokaždé akorát zbledne jako křída a pokřižuje se, když zaslechne slovo odsun. Na rozdíl od taty, který bouchá pěstí do stolu a křičí, že jenom naprostý hlupák by ho mohl považovat za Němce. „Vzali jsme volkslistu, abysme si zachránili krk!“ rozčiluje se. „Tady jsem se narodil, tady mám

rodinu a robotu. To mě chcou z rodného kraje vyhnat kvůli kusu papíru, který jsem podepsal z donucení?“

Wojtek se pokaždé pokouší rodiče uklidnit, ale moc velké úspěchy v tom neskládá. Strach jako by je prorostl, jako by se jim usadil v morku kostí. Ve všem vidí hrozbu; mama se nikdy tolik nemodlila jako teď. Leží v posteli, vyděšená a bledá, a různé nec málokdy pustí z ruky.

„Já už na synovské rady a rozumy moc dávat nebudu,“ zadrmolila před pár dny, když se jí Wojtek znovu a znovu pokoušel vysvětlit, že se nic nejí tak horké, jak se uvaří. „Leon nám za války poradil, abysme si vzali tu volkslistu. No a teď hrozí, že nás kvůli volkslistě vyženou kamsi pryč. Co bysme asi tak v tom Německu dělali, to mi pověz? To mám kdesi v cizině začínat úplně odznova, když se tam ani nedomluvíme?“

Wojtek u těchto promluv jenom bezmocně zatíná pěsti. Mrzí ho, že mu rodiče nedůvěřují. Leonovi tenkrát za války věřili, poslechli ho. Ale když jim teď prokazuje podobnou službu on, najednou je všechno jinak. Jako by v něm pořád viděli malého synka, který akorát cosi plácá a velkému světu nerozumí. A přitom jsou to právě oni, kdo nechce pochopit!

Sovětské velitelství je samozřejmě o nastalé situaci zpraveno a ve spolupráci s komunisty neuspokojivou situaci řeší. Zrovna předevířem k této otázce na stranické schůzi moudře pohovořil zástupce sovětské komandantury: „Bratrovražedný boj mezi Čechy a Poláky vedl ke zkáze a dočasnému otroctví obou národů. Je třeba poučit se z dřívějších chyb a rázně umlčet ty, kteří by chtěli vyvolávat další národnostní rozmíšky.“

Dobře to řekl, *komandir*. Wojtek byl první, kdo po jeho slovech povstal a začal tleskat. A všichni se k němu přidali, všichni do jednoho! Cítil v té chvíli ohromnou radost, čiré štěstí. Jeho budoucnost je v dobrých rukách; budoucnost všech lidí z Karvinné je v dobrých rukách. Sověti nedovolí, aby se rozpoutaly další boje.

A jak pravil soudruh Najmušin, nedopustí ani to, aby byli volkslistaři považováni za Němce. „*Slušaj*,“ chytil Wojtka

přátelsky kolem ramen a téměř kamarádsky k němu promluvil: „*Eto polnyj bred, panimaješ?* Jaký hlupák by člověk musel být, aby tebe, bývalého partyzána a dnešního zapáleného soudruha, měl za fašistu? Pche!“ odrfl si pohrdavě. „My s těmi rozséváči zla zatočíme, žádný strach. Porazili jsme Germánce, takže s těmahle si poradíme taky!“

Těch pár prostých a srdečných vět Wojtkovi stačilo, aby z něj na nějaký čas veškeré obavy spadly.

Než mu je chmurná domácí atmosféra zase přiživila.

A pak se všechno zopakovalo; divný koloběh.

Kdo by se mu mohl divit, že na schůzích tráví tolik času?

Tam je mezi svými, přijímaný a uznávaný. Mezi soudruhy se mu dostane útěchy, když je jí zapotřebí. Ve stranickém prostředí má všechna jeho práce hluboký smysl: buď je okamžitě vidět, anebo upevňuje jistotu, že dobré zítřky nadcházejí, že jsou už téměř na dohled.

Jak je možné, že to tolik lidí nevidí? Svízelný poválečný čas lze přece překonat poctivou prací a optimistickým naladěním – on sám je toho důkazem. Stačí si vykasat rukávy a mít budovatelský přístup. Takhle jednoduše se dá všechno urychlit: je to jako vhodit nejvýhřevnější koks do lokomotivy dějin.

Tak proč se u nich doma všichni jenom opírají o pomyslnou lopatu a nijak se o společný prospěch nepřičiní? U mamy se to ještě dá pochopit, ta je nemocná a ustrašená. Ale tata? Ten by mohl, kdyby jenom trochu chtěl. Jenomže on se namísto toho stáhl do sebe: buď mlčí, nebo se rozčiluje, že věci nejsou takové, jaké by je chtěl mít. A přitom by mohl být poprvé v životě opravdovým strůjcem změn. Vždyť teprve nyní lid skutečně přebírá vládu do svých rukou!

Jenomže s tatou není vposledku kloudná řeč. „Ale dej pokoj,“ mávl znechuceně rukou, když ho Wojtek přizval na schůzi. „Já už jsem se naschůzoval mnohem víc, než je pro jednoho chlapa zdrávo.“

„Máš recht,“ přitakala hnedka mama. „Všichni přece pamatujeme, jak to tvoje schůzování pokaždé dopadlo!“

Nedodala už, jestli miní fiasko se členstvím v závodní radě, nebo Tomkův vyražený zub v Prace, následovaný vyšetřováním, ostudou a pokutou. V každém případě se tata vděčně chytil jejich slov: „Tak to vidíš, Wojtku. I mama je se mnou zajedno. Nikam nepůjdu.“

Wojtek se však zlomit nenechá. Klidně dál bude v rodičovských očích pomýlený syneček, co je ještě moc *młody a gupi*, než aby pochopil, že obyčejný člověk nikdy nic nezmůže. Kolo dějin se už rozběhlo, on ho bude dál roztáčet. A jednou se ukáže, že pravda od samého začátku stála na jeho straně.

Nikoho nebude přesvědčovat, ani nasupenou Ženku s Bogdanem. Ať si klidně krčí čelo a nosí hubu do podkovy!

On si zachová dobrý rozmar. Například dneska se půjde pořádně poveselit na Halčinu svatbu.

Letmým dotekem si ověří, jestli má v kapse balíček se svačtinou dárkem. Je to taková maličkost, ale snad potěší: vyšívaná dečka, kterou mu věnovala soudružka Latypovová. Ljudmila. Obdivuhodná Ljudmila, jejíž přítomnost prozařuje veskrze mužskou společnost při stranických schůzích. Prý se s Halkou setkaly u ohně při oslavě osvobození. „Dobře si *Chalku* pamatuju,“ říkala. „Byla taková ustrašená a pak se kamsi ztratila, ani jsme se nestihly rozloučit. Tak jí ode mě dej aspoň dárek.“

Wojtek znovu přeje rukou po kapse, spokojeně si poslechneme jemné zašustění papíru a pak mnohem lehčím krokem vykročí k Ráji.

Vždyť ho čekají samé hezké věci. Dnes, zítra i pozítří.

„Počkejte!“

Jsou už skoro za Lipinami, když je dohoní výkřik.

„No tak počkejte přece!“ vyklání se Leon zpoza kořenového balu, z něhož trčí větve obsypané květy bílých růží. Některé z nich už odkvétají, udolané červnovým slunkem i sklepní temnotou.

Beata klopýtá pár kroků za ním. Pokusí se chabě mávnout k podpoře Leonova zvolání, ale pak škobrtne a raději znovu

sklopí oči k cestě. Ukoptěnost této části dne jí všechno kazí; vždyť co je to za svatbu, když se během ní musí jako zloději krást přes park a pak běžet, až je z toho celá upocená a kramfleky má podřené?

Leon po ní žádá, aby se tomu smála, prý je to nejlepší způsob, jak se k věcem stavět, ale takovou lehkost myšlení ona v sobě nalézt nedokáže. Poslední měsíce a zejména týdny se vlečou jako smrad, téměř se zhmotňují v neskutečnou, zatuchlou stoku, ve které se utápí všechno dřívější dobré.

Ano, všechno teď budí zdání neskutečnosti. Někdy má chuť sama sebe štípnout, když vidí, jak na šterkovém prostranství před zámkem stojí dýchavičný nákladák a muži v montérkách do něj ledabyle nakládají drahocenný mobiliář, který ve vyprázdněných komnatách směnili za blátivé otisky svých pracovních bagančat. Zpočátku se ještě oblékala do služebního mundúru, aby sama pro sebe uchovala alespoň špetku dřívějšíka, ale dělníci si z ní začali dělat legraci, a tak svůj šat zproletářštěla, aby si to celé nedělala ještě těžší.

Před pár lety si coby první důkaz toho, že z ní služba na zámku vytváří lepšího, kultivovanějšího člověka, pořídila malou šperkownici. Ta teď krom dvou prstýnků a řetízku s křížkem ukrývá také krajkovou čelenku, kterou si ještě před pár měsíci upevňovala ve službě do vlasů.

Nyní pracuje prostovlasá – natolik ještě neklesla, aby si na hlavu uvázala šátek! „Ty jsi moje děvče nezdolné,“ říkává jí Leon a z jeho tónu je stále obtížnější vyrozumět, jestli to míní jako poklonu, nebo spíše lehkou výčitku prodchnutou sotva postřehnutelným pousmáním, možná dokonce výsměchem.

Je-li to však skutečně výčitka či výsměch, pak přichází od člověka, jenž má k takovýmto projevům nejmenší oprávnění ze všech. On, zrovna on má co mluvit o uvzatosti! Sám sobě nalhává, že pro něj se změnilo velmi málo, vlastně téměř nic, a pečuje o zahradu, jako by se svět zcela nepřevrátil. K potvrzení toho sebeklamu chodívá pracovat do nejdlehlějších částí parku, kde si může být téměř jistý, že ho nevyruší vojáci nebo dělníci, a tam

si pak ve strojeném klidu pohvizduje, jako by se nechumelilo. Zrovna předevířem ho zastihla na promenádě u tenisového kurtu: odstříhával odkvetlé květy popínavých růží a vykonával tu práci s absurdní pečlivostí, jako by se ještě téhož dne panstvo chystalo odehrát mač.

Bože. A přitom moc dobře ví, že ho dosazený státní úředník spíše jen toleruje coby neškodného blázna, který celé dny pracuje za byt a stravu. Nejspíš se královsky baví, když se Leon snaží naladit na étos doby a při každém setkání zdůvodňuje nezbytnost svého působení v zahradách bláhovou báchorkou o tom, že svou práci vykonává pro lid: „Pane komisaři, ať už bude do budoucna park užívat kdokoli, jistě uvítá udržovanou zahradu k potěše oka i ducha. S tím přece nelze nesouhlasit, nemýlím se?“

Komisař mu to pokaždé odkývne s ledabylostí téměř urážlivou. Nepokrytě dává najevo, že budoucí užití zahrady je mu ukradené: co on by se staral o nějaké keříky a kytky, on je tady kvůli nábytku a obrazům.

Leona se však úředníková prezíravost nedotýká. Je mu lhostejná. Hlavně že si může dělat svoje. Zprvu se to dalo považovat za počínání ve stylu *účel světí prostředky*, ale teď jako by začal Leonův pragmatický sebeklam žít vlastním životem a prorůstat i do chvil, kdy jsou sami, jen oni dva, kdy není zapotřebí nikoho balamutit. „Krása je základní potřebou člověka,“ prohlašuje téměř každý večer v cimříčce. „To přece musejí vědět i oni. Možná zahrady zneužijí k nějakému svému prospěchu, ale snad nebudou tak tupí a krátkozrací, aby je zničili! Takovou krásu!“

Přání otcem myšlenky, pousmála se smutně Beata.

Hlava strčená do písku.

Lež vložená do kapsy.

Ona má celé dny na očích, jak *oni* s krásou nakládají. Vždyť jim s tím musí pomáhat. A ten pohled bolí, tak strašlivě bolí, že by se nejraději sebrala a utekla, podobně jako to udělalo několik bývalých kolegů. Pak už by tomu buranskému počínání nemusela přihlížet.

PROLOG

Už by nemusela k budoucnosti hledět se svíravou obavou, protože všechny instinkty jí napovídají, že od nynějška už bude jenom hůř.

Jenomže Leon se rozhodl hlavu do písku strčit, dál obelhává sám sebe a o odchodu nechce ani slyšet.

„Když se o zahrady v tomto přechodném období nepostarám já, kdo to namísto mě udělá? Vložil jsem do nich dvacet roků svojí práce! Nemůžeš po mně žádat, abych je nechal ležet ladem!“

Se zařatými zuby tedy Beata dál chodí skládat nádobí, obrazy a sošky do beden a snaží se tu práci vykonávat co nejpečlivěji, aby se vzácné předměty nepoškodily. Srdce jí ale usedá, když ji vynucený spěch vede k ledabylosti. Třeba minulý týden, kdy dostala za úkol vychystat sbírku figurek z míšeňského porcelánu, kterou pan Johann dlouhá léta kolektoval a považoval ji za svou pýchu. Celá vitrína křehké krásy měla skončit v bedně, jejíž dno bylo chabě vystláno teninkou vrstvou dřevité vlny. Beata vykonávala ten příkaz téměř se slzami v očích.

Nikdo se jí nemůže divit, že si tři míšeňské figurky vzala na památku.

Výčitkami se však netrápila: není to přece ona, kdo tady krade!

A teď jednu z nich nese v kabelce; chce ji dát Halce svatebním darem. Ať má holka v tom vesnickém domečku něco elegantního, vznešeného, k potěše oka a k povznesení ducha, jak říká Leon.

Koneckonců – mají-li zabavené věci připadnout lidu, jak den co den hřmí z konfiskátorových úst, proč by se to nemohlo udělat takovýmto přímým způsobem?

Při této myšlence se Beata usměje a přidá do kroku, aby tolik nezaostávala za spěchajícím Leonem.

Vždyť i on se na tomto přerozdělení zabaveného larischovského majetku podílí: bílá růže v jeho náruči je toho důkazem.

„Jezuskote!“ vykřikne Halka, když jí Leon složí dar k nohám.
„Kam já tak velký *křok* zasadím?“

Když postřehne, že bratr popuzeně semkl rty a čelist mu zacukala, rychle mění tón: „Jsou krásné. Však ono se už pro ně místo najde. Děkuju.“

Rozladění, které si přinesla ze svatebního obřadu, v ní dál vzlíná; připomíná jedovatou rostlinu, která jí klíčí v břiše a jejíž šlahouny se ústy derou ven, aby mohly zasáhnout i lidi kolem. Začarovaný kruh: čím silněji a šířavěji si Halka uvědomuje, že její rozpoložení i chování ani zdaleka neodpovídají předpokládané rozechvělosti a štěstí nevěsty, tím hůř se cítí – a tím podivněji se chová.

Jako třeba teď. Místo aby Leonovi vděčně skočila kolem krku, protože si je samozřejmě vědoma symboliky jeho daru, jenom plácla další neomalenost. Hloupost. Vždyť jsou na venkovském statku, copak tady trpí nedostatkem místa k zasazení jednoho růžového keře? Radost z darování Leonovi tím nevděkem pokazila. A když ho teď vidí, jak ze svého panského obleku vehementně ometá hliněné šmouhy a snaží se přitom nedat najevo rozladění, nejraději by se neviděla.

Než však za to stihne sama sobě v duchu vynadat, přistoupí k ní Beata. Taky je jakási určicena, zpod nakřiveného kloboučku jí vykukují zplihlé lokýnky. „Ať se vám spolu krásně žije, Halko,“ říká s mírným úsměvem a vytahuje z kabelky krabičku ovázanou atlasovou stužkou.

Cizelérská titěrnost porcelánové sošky zaujme Halku natolik, až se jí údivem zvedne obočí, ba dokonce i jeden koutek úst se vyvýší v kratinkém náznaku úsměvu. „Ta je hezká,“ pronese směrem k Beatě.

„Je krásná,“ přitaká Beata. „Pravá míšeň. Pan Johann je celý život sbíral.“

„Ale to...“ hlesne Halka, která sice neví, co je to míšeň, ale vnitřní poplašenost v ní už zase bobtná ze strachu, že je ta věcička kradená a že ke všem jejím dnešním vinám právě přibyl další hřích.

„Nic se neboj,“ snaží se rozptýlit sestřin viditelný úlek Leon, teď už s odblácenou fazónou. „My máme na tu figurku větší

PROLOG

právo než oni!“ pronese pevně. „Tadyhle Beata z ní deset roků ometala prach!“

„Uchovávej ji jako vzpomínku na dnešní velký den,“ dodá Beata oprašovatelka.

Namísto odpovědi se Halka zmůže jen na mimoděčné pokývání hlavou. To sotva, ušklíbne se v duchu. Vzpomínky na dnešní den zůstanou zakalené, tím si je jistá. Ale třeba má Beata pravdu aspoň částečně. Třeba se z té panské věcičky ve dnech či týdnech příštích skutečně stane symbol něčeho pěkného. Snad.

Do opatrně nadějných úvah se vklíní Wojtek. „Taky jsem ti něco přinesl,“ hlásí skoro pyšně a loví z kapsy pomačkaný balíček.

„To jsem samozřejmě nevyšival já,“ pronese, když Halka z papíru vytáhne dečku s úpravnou výšivkou. „Vlastně to je tak trochu společný dárek – ode mě a od Ljudmily. Mám tě od ní pěkně pozdravovat. Ta *handerka* s ní prošla celou válkou, tak si toho važ.“

„Od tebe a od Ljudmily. Aha.“

„Co je? Nemáš radost?“ nechápe Wojtek sestřinu úsečnost. „Je to vzácnost. Dostala ji pro štěstí od maminky, když odcházela na frontu.“

Halce se zhoupne země pod nohama. Ljudmila, oslava, vodka. Voloda, studená lesní hlína, roztržená šaty. Voloda, bolest v celém těle, krev. Hanba, která dusí.

„Děkuju,“ vydechne Halka tiše, ale poslední slabiku zkroutí pláč, a protože nechce o svém svatebním dnu brečet všem na očích, otočí se a běží k domu. Pryč. Pryč od všech.

Wojtek za ní nechápavě hledí. Tyhle ženské vrtochy! Vždyť jí ani nestačil vysvětlit, že ty červeně vyšité stromy symbolizují život!

Teprve po třetím *kieliszku* se nad tím odhodlá mávnout rukou a vezme Ženku do kola.

Je přece na svatbě, prokrista!